

REJESTR DOTYCZY:

GRALIŃSKI Jan

Józef

s/c i

z d.

* 17 lutego 1895 w Wrzeszczewice pow. Łask

kraj: POLSKA

+ utonął 9.1.42 na storpedowanym s/s "Lamericière"
na morzu Śródziemnym

kraj:

pochowany:

nr grobu:

Nr rejestracyjny

28/42

Nota zamieszczona:

w tomie II

części pierwszej

Indeks

ARMIA - mjr p.

Copyright: 1970
B.O. JeżewskiŹródła i bibliografia c.d.:znak rozpoznawczyUwagi:

mjr piech.

Nota:

Przypisy:

Źródła i bibliografia:

znak rozpoznawczy

RO32.60,422, of.sł.st.p. kpt. 1.7.25, /# 17.2.1895/
KW,KZsr. Sztab Gł.

120/32/

Wykaz poległych i zmarłych żołnierz P.S.Zbr. na ob-
czyźnie 1939-1946 s. 23

165/ 23/

Dziennik Polski 26.3.74 "Naukowy wkład polski do
ostatniej wojny" T. Lisicki
podaje J. Gralinskiego jako pracow. zakonsp.
ekspozytury "300" Odz.Inf."yw. Sztabu n.W.

18/26.III.74

Naukowy wkład polski do ostatniej wojny

T. Lisicki

Odkrycie tajemnicy niemieckiej maszyny do szyfrowania „Enigma” przez polskich specjalistów-kryptologów z Sekcji Szyfrów Obcych naszego przedwojennego Oddziału II Sztabu Głównego należy zaliczyć do wielkich osiągnięć z tej dziedziny. Umożliwiło ono w czasie ostatniej wojny, jak o tym „Dziennik” donosił, danie takich informacji o nieprzyjacielu, jakie nigdy przedtem nie były oddane do dyspozycji Naczelnego Dowództwa przez II Oddział. Gen. Bertrand stwierdza w swych pamiętnikach: „Jeżeli chodzi o polskich kryptologów to im przypada w udziale cała zasługa i cała chwała. Pokonali oni trudności, jakie Niemcy uważali za nie do pokonania”.

Nazwiska tych, którzy pokonali „Enigmę” i byli twórcami polskiej maszyny do szyfrowania „Lacida”, są — poza gronem wtajemniczonych — całkowicie nieznane. Wywiady są zawsze wstrzemięźliwe w podawaniu wszystkich faktów, a jednak ci specjaliści powinni znaleźć należne im miejsce w historii polskiego wysiłku wojennego. Rozwiązanie tajemnicy hitlerowskiej maszyny do szyfrowania, to wynik długoletniej pracy fachowców najwyższej klasy, między innymi matematyków i językoznawców.

Kierownikiem Sekcji Szyfrów Obcych był ppłk Gwido Langer, a jego zastępcą mjr łączn. Maksymilian Ciężki. Oni kierowali pracą całego zespołu kryptologów, w którym znajdowało się trzech wybitnych matematyków: Marian Rejewski, Jerzy Różycki i Hen-

ryk Zygański, którzy na przełomie 1937/1938 roku ostatecznie rozwiązali „Enigmę”. Wkrótce potem zrekonstruowano „Enigmę” i 15 jej „sobowtórów” zostało wykonanych w firmie „AVA”.

Od tego czasu czytanie niemieckich radiotelegramów szyfrowanych maszynowo, nie przedstawiało trudności. Jednak z chwilą przejścia niemieckich sił zbrojnych na stan wojenny, zostały wprowadzone do „Enigmy” pewne zmiany, których rozwiązanie zostało dokonane dopiero we Francji, gdzie po kampanii wrześniowej znalazł się zespół ppłka Langer.

Dla nas był to jeszcze jeden sygnał, że Hitler jest gotów do uderzenia na Polskę. W lipcu 1939 roku, kiedy było już wiadomo, że wojna jest prawie nieunikniona, ówczesny szef sztabu głównego zezwolił na podzielenie się tajemnicą „Enigmy” z naszymi sprzymierzeńcami. Wówczas to Brytyjczycy i Francuzi otrzymali wyniki naszych prac i po jednym egzemplarzu zrekonstruowanej „Enigmy”. Dalsze dwie takie maszyny ppłk Langer, wraz ze swoim zespołem, przewiózł do Francji, gdzie już w październiku 1939 roku podjęto przerwana pracę.

Do czerwca 1940 roku zespół ten, pod nazwą „Ekipa Z”, rozwiązał 15.000 niemieckich radiotelegramów, zawierających informacje dużej wartości. Po upadku Francji „Ekipa Z” kontynuowała swoją pracę w części nieokupowanej przez Niemców, już jako zakonspirowana ekspozytura „300” Oddziału Informacyjno-Wywiadowczego Sztabu NW w Londynie, rozwiązując dalsze 5.000 radiotelegramów i wykonując różne inne zadania, m. in. utrzymywała ona łączność z Warszawą. Ekspozytura miała przez cały czas swej działalności bezpośrednie połączenie radiowe ze Sztabem NW w Londynie. Dopiero zajęcie przez Niemców całej Francji i konieczność ewakuacji przerwało znów pod koniec 1942 roku tę pracę.

Jedynie kilku pracowników zdołało, przez Hiszpanię, przedostać się do Anglii, gdzie przydzieleni do kompanii radiowywiadowczej batalionu łączności w dalszym ciągu oddali duże usługi dowództwu aliantów. Sam. ppłk Langer oraz mjr Ciężki zostali przez Niemców aresztowani przy przekraczaniu granicy hiszpańskiej i dopiero po wojnie przybyli do W. Brytanii. Dwu innych, por. A. Palluth i urzędnik cywilny E. Fokczyński, aresztowani przez Gestapo, zginęli w obozie koncentracyjnym w Oranienburgu. Trzech: kpt. Graliński, urz. cyw. J. Różycki i urz. cyw. Smoleński, utonęli w Morzu Śródziemnym, gdy statek „Lamoriciera” został storpedowany w drodze do Algieru.

„Lacida” była polską maszyną przeznaczoną do szyfrowania depesz Naczelnego Dowództwa i Wielkich Jednostek, i nie miała nic wspólnego z „Enigmą”. Nazwa „Lacida” pochodzi od pierwszych sylab nazwisk: Langer, Ciężki, Danilewicz. Ludomir Danilewicz był wybitnym konstruktorem i dyrektorem firmy „AVA”, w której przed wojną wyprodukowano 80 takich maszyn. „Lacida” miała być użyta w dalszej fazie wojny polsko-niemieckiej. Dwie maszyny jeszcze przed wojną były przydzielone do naszych attaché wojskowych w Paryżu i w Londynie, a kilka dalszych dostarło do Wielkiej Brytanii przez Francję, gdzie pracowały w naszym sztabie. Tajemnicą polskiej maszyny do szyfrowania podzieliśmy się lojalnie z naszymi aliantami. We Francji został opracowany tzw. francuski model, uwzględniający specjalne żądania francuskie, a Amerykanie wykorzystali ją przy konstrukcji swojej maszyny M-209-3.

Polski wkład do ostatniej wojny, to nie tylko bohaterskie czyny wojskowe, ale także praca naszych naukowców, techników i innych specjalistów. Wkład ten był stosunkowo duży; wystarczy wyliczyć: polski wykrywacz min; ulepszony model działu bezodrzutowego; radiostacje konspiracyjne; nowa metoda wbijania pali-

na rok bieżący

niespodzianka ani jakaś krytyka — właśnie Polaków w Belgii. Konspirał nam Gierka. Stało się to w Belgii, ale mogło się stać w wielu innych krajach, bo psychika naszych „niepodległościowych” Polaków jest niemal wszędzie jednaka: 1. — uciekać do historii, 2. — unikać politycznych starć.

Minął Rok Konernika”. Za-

Jan Józef Graliński

Jan Józef Graliński (ur. 18 lutego 1895^[a] we Wrzeszczewicach, zm. 9 stycznia 1942 na Morzu Śródziemnym) – polski kryptolog i analityk, major Wojska Polskiego. W okresie międzywojennym był szefem rosyjskiej sekcji *BS-3* (zajmującej się łamaniem rosyjskich szyfrów) polskiego Biura Szyfrów Sztabu Generalnego. W czasie wojny pracował jako kryptoanalityk we francuskich centrach wywiadowczych *PC Bruno* i *Cadix*.

Życiorys

Jan Józef Graliński ukończył polskie prywatne liceum klasyczne w Łodzi, z przeciętnymi wynikami. Podczas I wojny światowej odbywał służbę wojskową w armii rosyjskiej, za co został odznaczony Orderem Świętego Stanisława III klasy. 1 listopada 1918 został przyjęty do służby w Wojsku Polskim. W latach 1920-1921 brał udział w działaniach wojennych na froncie wojny polsko-bolszewickiej. W 1920 roku awansował na stopień porucznika, a w 1925 na stopień kapitana. W latach 1926-1927 służył w Referacie Podsluchu Radiowego „Rosja” Sztabu Generalnego^[1].

Od 1928 roku był członkiem sekcji *BS-3* (rosyjskiej) Sztabu Generalnego. W latach 1932-1933, wraz z kpt. Władysławem Potrykowskim i Janem Helcmanem, opracował nowy polski szyfr dyplomatyczny pod nazwą „szyfr 45”. W 1937 roku otrzymał nominację na kierownika sekcji *BS-3*^[1].

Po zajęciu Polski przez Niemców i Sowietów we wrześniu 1939 r. Gralińskiemu udało się, wraz z innym pracownikami Biura Szyfrów, dostać do Francji. Tam stał się częścią odtworzonej polskiej jednostki kryptologicznej, która podczas „dziwnej wojny” mieściła się w Gretz-Armainvilliers, około czterdzieści kilometrów na północny wschód od Paryża – w ośrodku pod kryptonimem *PC Bruno*^[2].

Po zajęciu północnej Francji przez wojska niemieckie w czerwcu 1940 r. Graliński należał do zespołu polskich kryptologów działających w tajnym centrum wywiadowczym *Cadix* we Francji Vichy.

Graliński zginął na Morzu Śródziemnym w pobliżu Balearów 9 stycznia 1942 r. Wracał do centrum Cadix, niedaleko Uzès w południowej Francji, po krótkim pobycie w innym oddziale Cadix na obrzeżach Algieru. Statek, którym płynął, *SS Lamoricière*, zatonął w niejasnych okolicznościach. Wśród 222 zabitych pasażerów znaleźli się także Piotr Smoleński z sekcji rosyjskiej przedwojennego Biura Szyfrów i Jerzy Różycki z sekcji niemieckiej, a także towarzyszący trzem Polakom oficer francuski, kapitan François Lane^[3].

Jan Józef Graliński	
Janosik	
Data i miejsce urodzenia	1895-02-18 ^[a] ^[1] Wrzeszczewice
Data i miejsce śmierci	1942-01-09 Morze Śródziemne
Przyczyna śmierci	zatonięcie statku
Zawód, zajęcie	kryptolog, analityk
Narodowość	 Polska

W 1978 roku historyk Richard Woytak zapytał polskiego kryptologa Mariana Rejewskiego z niemieckiej sekcji przedwojennego Biura Szyfrów (BS-4), czy znał Jana Galińskiego. Rejewski odpowiedział, że tak, ale ze względów bezpieczeństwa nigdy nie rozmawiali o swojej pracy kryptologicznej. Rejewski dodał, że Galiński „miał być bardzo utalentowany”^[1].

Uwagi

- a. Data w kalendarzu juliańskim, taką datą posługiwał się Galiński, w kalendarzu gregoriańskim to 8 lutego.

Przypisy

1. Zdzisław Jan Kapera, Krzysztof Leszczyński, *Jan Józef Galiński (1895-1942)* (<https://docplayer.pl/157982397-Jan-jozef-gralinski.html>), [w:] XXII Seminarium WEP [online], Warszawa: Sekcja Automatyki i Pomiarów Oddziału Warszawskiego SEP, 17 kwietnia 2019 [dostęp 2023-09-26] (pol.).
2. Kozaczuk 1986 ↓, s. 136.
3. Kozaczuk 1986 ↓, s. 196.

Bibliografia

- Kozaczuk W., *W kręgu Enigmy*, Książka i Wiedza, 1986, ISBN 85-05-11254-3 (pol.).
- Stirling T., Nalecz D., Dubicki T. (red.), *Intelligence Co-Operation Between Poland and Great Britain During World War II: The Report Of The Anglo-Polish Historical Committee (Government Official History Series)*, Vallentine Mitchell, 1 czerwca 2005, ISBN 978-0853036562 (ang.).
- Czarnecka R., *Organizacja Oddziału II Sztabu Generalnego WP (Sztabu Głównego) i jego ekspozytur terenowych w latach 1918–1939*, [w:] T. Dubicki (red.), *Wywiad i kontrwywiad wojskowy II RP - tom I*, LTW, 2010, ISBN 978-83-7565-139-3 (pol.).
- Kapera Z.J., *The Triumph of Zygański's Sheets: The Polish Enigma in the Early 1940*, Kraków-Mogilany: The Enigma Press, 2015, s. 34-35, ISBN 978-83-86110-79-7 (ang.).
- Kapera Z.J., *In the Shadow of Pont du Gard. The Polish Enigma in Vichy France*, Kraków-Mogilany: The Enigma Press, 2011, s. 82-84, ISBN 978-83-86110-72-8 (ang.).

Źródło: „https://pl.wikipedia.org/w/index.php?title=Jan_Józef_Galiński&oldid=71394245”

■